

10.3.2003

458/4/01

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Juha Haapamäki

**TUTKINTAVANGIN SÄILYTTÄMINEN POLIISIVANKILASSA,
ULKOILUOIKEUS SEKÄ TERVEYDESTÄ HUOLEHTIMINEN**

1

KIRJOITUS

A arvostelee eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kantelukirjoituksessa olosuhteita Helsingin poliisivankilassa ja pyytää oikeusasiamiestä tutkimaan, onko häneltä laittomasti evätty tutkintavangille kuuluvat oikeudet muun muassa ulkoilun ja terveydenhoidon osalta. A katsoo, että häntä painostetaan tunnustamaan mm. eristämisellä.

3

RATKAISU

3.1

Tapahtumatietoja

A otettiin 29.9.2000 kiinni epäiltynä törkeästä huumausainerikoksesta. Helsingin käräjäoikeus vangitsi hänet 3.10.2000. Hänet vangittiin myös toisesta törkeästä huumausainerikoksesta 19.1.2001.

A:ta säilytettiin 29.9.2000 alkaen Helsingin poliisivankilassa, josta hänet 16.2.2001 siirrettiin Helsingin tutkintavankilaan.

A on sittemmin tuomittu ko. asiassa vankeusrangaistukseen kahdesta törkeästä huumausainerikoksesta.

3.2

Eristäminen ja poliisivankilan olosuhteet

En voi käytettävissäni olevan selvityksen perusteella yhtyä kantelussa esitettyyn epäilyyn siitä, että poliisi olisi "eristämällä ja henkiselä painostuksella pyrkinyt pakottamaan A:n tunnustamaan". Vangittuna pitämisestä on päättänyt tuomioistuin. Tutkintavangin yhteydenpitoa muihin vankeihin ja ulkomaailmaan voidaan tutkintavankeudesta annetun lain mukaan rajoittaa esitutkinnan turvaamiseksi, eikä saadun selvityksen perusteella ole aihetta epäillä poliisin ylittäneen lain suomaa harkintavaltaa tai käyttäneen sitä väärin.

Tästä erillinen asia on poliisivankilan olosuhteet ylipäätään. Kuten poliisi-päällikkö Koskelakin lausunnossaan toteaa, ei poliisivankila ole tarkoitettu henkilöiden pitempiaikaiseen säilyttämiseen, vaikka oikeusministeriö onkin hyväksynyt sen tutkintavankien säilytyspaikaksi. Euroopan neuvoston kirjoituksen vastainen komitea (CPT) on Suomessa toimittamiensa tarkastusten yhteydessä kiinnittänyt kriittistä huomiota esim. Helsingin poliisivankilan olosuhteisiin ja esittänyt muun muassa vankien vapaa-ajanviettomahdollisuuksien parantamista. Myös aiemmat eduskunnan apulaisoikeusasiamiehet ovat tarkastaneet poliisivankilan useita kertoja ja tehneet samansuuntaisia havaintoja.

Vaikka poliisivankilan olosuhteisiin ovatkin jonkin verran parantuneet, niin ne ovat kuitenkin sellaiset, että tutkintavangit tulisi mahdollisimman pian siirtää vankilaan. Tämä ei koske vain Helsingin poliisivankilaa vaan muitakin poliisivankiloita. Totean, että tutkintavankeutta koskevia säädöksiä ehdotetaankin muutettavaksi siten, että tutkintavankia ei saisi pitää poliisin säilytystiloissa neljää viikkoa pitempään, ellei siihen ole erityisen painavia syitä, jotka tutkisi tuomioistuimien (vankeusrangaistuskomitean mietintö 2001:6). Mutta tämänhetkiset säännökset eivät tunne tällaisia aikarajoja.

Vaikka poliisivankilan olosuhteissa on toivomisen varaa, ei niitä voida kuitenkaan pitää lainvastaisina. Saatan kuitenkin edellä lausumani käsityksen siitä, että tutkintavankia tulisi säilyttää poliisivankilassa mahdollisimman lyhyen aikaa Helsingin kihlakunnan poliisilaitoksen ja keskusrikospoliisin tietoon.

3.3

Ulkoilut

Tutkintavankeudesta annetun lain 10 §:n mukaan tutkintavangille on varattava mahdollisuus päivittäiseen ulkonaoloon. Ulkoilun kestosta ei tapahtumaikaan ole ollut voimassa ehdotonta säännöstä, mutta esim. Helsingin poliisivankilassa on vakiintuneena käytäntönä ollut (vähintään) tunnin ulkoilu. Tästä lähtee myös sisäasiainministeriön nykyinen ohje. Vankeusrangaistuskomitean ehdotuksen mukaan tutkintavangilla olisi järjestettävä tilaisuus ulkoilla vähintään tunti päivässä.

Käytettävissä olevan selvityksen mukaan on ilmeistä, että vaikka A olisi halutessaan voinut ulkoilla päivittäin, niin joskus ulkoilu on hänestä riippumattomista syistä kestänyt alle tunnin, mikä olisi ollut edellä kerrotusti poliisivankilassa noudatetun käytännön vastaista. Tämä näyttää selvityksen mukaan johtuneen ainakin vangitsemiskäsittelyn ja mahdollisesti myös kuulustelujen aikatauluista.

Vaikka tarkemman selvityksen saaminen tapahtumista ei ilmeisestikään ole mahdollista, totean seuraavan. Käsitykseni mukaan päivittäinen ulkoilu on erityisesti pitkään poliisivankilassa olemaan joutuvalla tutkintavangille tärkeää. En pidä hyväksyttävänä, että sitä lyhennetään normaalista (tunnista) ainakaan ennakoitavissa olevien kuulustelujen tai vangitsemiskäsittelyjen vuoksi. Käsitykseni mukaan päällekkäisyydet voidaan välttää riittävällä poliisivankilan ja tutkijan yhteistyöllä.

Vaikka ei ole osoitettavissa, että asiassa olisi menetelty lainvastaisesti, kiinnitän sekä keskusrikospoliisin että Helsingin kihlakunnan poliisilaitoksen huomiota edellä lausumaani.

3.4

Terveydenhoito

Tutkintavankeudesta annetun lain 10 §:n mukaan tutkintavangin terveydestä on huolehdittava. Sairasta tai vammautunutta vankia on asianmukaisesti hoidettava ja kuntoutettava. Hampaanhoitoa on annettava, milloin se on välttämätöntä sairauden hoitamiseksi tai huomattavan vahingon estämiseksi.

Selvityksen mukaan A sai hammaskipuihinsa antibioottikuurin jo ulukuussa 2000. Kun hammas oli edelleen kipeä, hän ilmoitti 3.1.2001 siitä rikosylikonstaapeli B:lle. Poliisivankilan potilaskertomuksen mukaan 4.1.2001 hän olisi tilannut ajan hammaslääkärille. Rikosylikonstaapeli B kertoo kuitenkin vain saaneensa sairaanhoitajalta hammaslääkärin puhelinnumeron. Tämän jälkeen B kertoo tuloksetta yrittäneensä useita kertoja tavoittaa hammaslääkärinä, kunnes 12.2.2001 sai tämän kiinni, jolloin kävi ilmi, että tämä hammaslääkäri ei hoidakaan poliisivankilan tutkintavankeja. Saamansa neuvon mukaan B kääntyi Helsingin tutkintavankilan hammashoitajan puoleen. Siellä olisikin ollut mahdollisuus ottaa A heti hoidettavaksi, mutta kuljetusongelmien vuoksi hoitoaika jouduttiin siirtämään noin viikolla.

Tämän kanteluasian yhteydessä ei ole mahdollista selvittää, kuinka pikaista hoitoa A:n hammasvaiva olisi edellyttänyt, mutta käytettävissäni oleva selvitys ei viittaa siihen, että hoidon viipyminen olisi vaarantanut A:n terveyttä. B toteaa tiedustelleensa tilannetta asian viipyessä, jolloin A oli vastannut pärjäävänsä ja että särky oli ajoittaista.

Joka tapauksessa hammashoito on tarpeettomasti viivästynyt, mikä käytettävissäni olevan selvityksen mukaan näyttää johtuneen tiedonkulun puutteista. B:ltä on kulunut noin kuu kausi "hukkaan", koska hän ei ole kertomansa mukaan saanut aluksi oikeata tietoa hoitopaikasta. Kiinnitänkin Helsingin poliisivankilan toiminnasta vastaavan komisario C:n huomiota tapahtuneeseen. Sekä poliisilaitoksella että keskusrikospoliisissa tulisi mielestäni varmistaa, että henkilökunnalla on riittävät tiedot hoitojärjestelystä niin, ettei tämänkaltaisia tarpeettomia viivästyksiä pääsisi tapahtumaan.

Muutoin ei terveydenhoidon osalta ole tullut esiin aihetta epäillä menettelyä tai laiminlyöntiä, joka antaisi minulle aihetta toimenpiteisiin.

4

TOIMENPITEET

Saatan kohdassa 3.2 esittämäni käsityksen poliisivankilassa säilyttämisen rajoittamisesta mahdollisimman lyhyeen Helsingin kihlakunnan poliisilaitoksen ja keskusrikospoliisin tietoon. Lisäksi kiinnitän poliisilaitoksen ja keskusrikospoliisin huomiota kohdassa 3.3 lausumaani ulkoiluoikeuden tärkeydestä ja kohdassa 3.4 toteamaani tiedonkulun varmistamisesta terveydenhoitoa koskevis sa asioissa.

Muihin toimenpiteisiin kantelu ei anna aihetta.

Pahoittelen kanslian työtilanteesta johtuvaa asian ratkaisun viipymistä.